

радикальні перетворення, тоді воно виявляє нездатність на даному етапі подолати одне з найнебезпечніших кризових явищ – кризу ідентичності.

Література

1. Філософський зміст і обґрунтування прав людини. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2009. С. 149-153.

2. Douzinas C. The End of Human Rights: Critical Legal Thought at the Turn of the Century. Oxford and Portland, England–USA: Hart Publishing, 2000. URL: https://www.academia.edu/36714002/THE_END_OF_HUMAN_RIGHTS_CRITICAL_LEGAL_THOUGHT_1_THE_TURN_OF_THE_CENTURY

УДК 343(043.2)

Туз Н.Д., к.ю.н.,
Крушельницька К.О., старший викладач,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЯК ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року в Україні створено абсолютно новий орган забезпечення публічної безпеки і порядку – Національну поліцію України. Працівники поліції одягнені в нову привабливу уніформу, поліцейські здійснюють патрулювання на нових сучасних автомобілях, в більшій мірі процес патрулювання фіксується на відеокамери, поліцейські під час роботи мають можливість використовувати портативну комп'ютерну техніку з доступом до відповідних реєстрів МВС України, з можливістю на місці перевірити деякі потрібні відомості про особу, відношення поліцейських до далеко не легких, специфічних умов несення служби надзвичайно позитивне, є бажання працювати самовіддано, наполегливо, законно. У відповідно до всього цього, рівень довіри населення до поліції, як основного критерію оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, є достатньо високим. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Однак, на сьогоднішній день, існує дуже велика кількість проблемних питань, які потребують свого нагального вирішення.

У ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція, під час виконання повноважень, визначених цим Законом,

уповноважена застосовувати такі заходи примусу: 1) фізичний вплив (сила); 2) застосування спеціальних засобів; 3) застосування вогнепальної зброї [1].

Перелік заходів примусу, до яких може/повинен вдаватися поліцейський, визначений у ч. 1 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію», є вичерпним, при цьому застосування одного із заходів примусу унеможлиблює застосування інших заходів примусу одночасно [3, с. 105].

Метою застосування поліцейськими примусових заходів є забезпечення подолання спротиву проведенню превентивного поліцейського заходу, відновлення публічного порядку та безпеки, локалізація протиправних дій громадян.

Частина 3 статті 42 вищевказаного закону зазначає, що спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу - це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин [1].

Стаття 45 закріплює чіткий перелік спеціальних засобів, котрі працівники поліції мають право застосувати для забезпечення публічної безпеки і порядку.

Так, у частині 3 даної статті передбачено підстави для застосування кайданків та інших засобів обмеження рухомості. Законом дозволяється застосовувати вищевказані спеціальні засоби виключно у таких випадках: до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти; під час затримання особи; під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого; якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим; проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі. Крім того, згідно п. 5, ч. 3, статті 45 зазначеного Закону, для здійснення затримання особи, поліцейський може застосувати пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень. Тому виникає питання, що саме розумів законодавець, визначаючи повноваження поліцейського під час затримання особи застосовувати кайданки та ті спеціальні засоби, що перелічені у п. 5, ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію»? Якими є критерії розмежування застосування різних за впливом спеціальних засобів?

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає застосування інших засобів обмеження рухомості, однак чіткого розуміння, що саме

слід розуміти під такими засобами немає, що є негативним у практичній діяльності поліцейських. Оскільки, досить часто працівники поліції зустрічаються із випадками, коли правопорушник може достатньо легко зняти ті самі кайданки, враховуючи особливості будови свого тіла, особливо це питання стосується затримання осіб, жіночої статі.

Застосування гумових та пластикових кийків також є дискусійним та проблемним питанням, оскільки при їх використанні із суворим вимогам закону є малоефективним, звужене коло куди саме їх можна застосувати, а ефективно їх використання небезпечно високим рівнем ризику та мірою відповідальності з точки зору чинного законодавства.

Крім того, потребують уточнень з боку законодавця й такі терміни, викладені у: 1) п. г, ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію», як небезпечні дії особи; 2) п. г, ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію», як реальна небезпека собі і оточуючим. Звідси виникає питання: які саме дії розуміє законодавець формулюючи вищевикладені підстави застосування кайданків, і як поліцейський, керуючись якими критеріями може визначити, чи може особа внаслідок певних дій «створити небезпеку» чи «завдати шкоду» [2, с. 26].

Пункт 2, ч. 4 статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає застосування електрошокових пристроїв контрактної та контактано-дистанційної дії, однак у практичній діяльності працівники поліції таких не використовують, оскільки їх немає. Застосування таких пристроїв було б дуже ефективним та дієвим, оскільки це допомогло б поліцейським полегшити виконання практичних завдань та швидкості досягнення очікуваного результату щодо боротьби різного роду правопорушень, особливо у діяльності патрульної поліції, котра в першу чергу, веде боротьбу із вуличною злочинністю щодо забезпечення публічної безпеки і порядку.

Підсумовуючи вищевказане, потрібно зазначити, що повноваження поліції щодо застосування спеціальних засобів наведено досить не чітко, певні питання, про які зазначалося вище, потребують правового регулювання та якомога швидшого вирішення.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Мінка Т.П. Актуальні питання застосування Національною поліцією заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 24-27.

3. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» / кол. авт. Харків: Право, 2016. 178 с.

4. Закон України про Національну поліцію: навч.-практ. посіб. у схемах і таблицях / уклад.: В.В. Голубош, В.М. Кіцелюк, А.Ф. Бондюк, І.В. Крицак. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 180 с.

УДК 343(043.2)

Тьорло О.І., к.н.фіз.вих. та спорту, доцент,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
м. Львів, Україна

ДО ПИТАННЯ ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Створення ефективної правоохоронної системи є актуальним аспектом розбудови будь якої держави, у тому числі і України. Водночас, процес реформування правоохоронної системи України обумовлює і процес реформування системи підготовки правоохоронців.

Ще донедавна підготовка правоохоронців була прерогативою держави (так званих відомчих закладів освіти), проте на сьогодні все більше і більше закладів освіти, які не належать до закладів зі специфічними умовами навчання, започатковують підготовку фахівців зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність». Це обумовлює необхідність побудови системи якісної підготовки таких фахівців.

Служба в правоохоронних органах та правоохоронна діяльність в цілому потребує постійної готовності до виконання завдань різної складності у тому числі – фізичних. Відтак випускники-правоохоронці мають вміти правильно реагувати на конкретні ситуації та виконувати покладені на них завдання.

Не можна спростувати, що такі найбільший досвід у сфері підготовки правоохоронців мають ЗВО, що належать до сфери управління МВС України. Система підготовки в таких закладах формувалась десятиліттями. За час їх існування напрацьовано величезний досвід, який має бути раціонально використаний в сучасних умовах. Більше того, система МВС України перебувала та перебуває в постійному пошуку шляхів самовдосконалення.

В аспекті розглядуваних питань, щодо забезпечення якісної підготовки майбутніх правоохоронців, як позитив слід відзначити прийняття у цій сфері Стандартів вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (затверджено і введено в дію наказом МОН України від 30.04.2020 р. № 578 та наказом МОН України від 22.10.2020 р.